

כסוי דבר שבקדושה

כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך, והיה מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו:

יש להסתפק האם מותר ליכנס לביה"כ עם כתבי קודש שמונחים בכיסו, וצריכים לדון בזה דלענין מסוימים צריך כלי בתוך כלי, כמו שיתבאר.

כלי בתוך כלי

נפסק בשו"ע (או"ח מ, ב) בית שיש בו תפילין, אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי, והוא שאין השני מיוחד להם, שאם הוא מיוחד אפילו מאה חשובים כאחד. וכתב הרמ"א ואם שניהם אינם מיוחדים להם, או שהפנימי אינו מיוחד להם והחיצון מיוחד להם, מותר. וכתב המ"ב (ס"ק ז) שה"ה חומשים או סדורי תפילות או שאר ספרים, בין בכתיבה או בדפוס הכל יש בהם קדושה ובעיני כלי תוך כלי, ואפילו אם הן כתב משיט"א (היינו שאינה כתיבת סת"ם שהוא רק כתב אשורי), וכריכת הספר אינה נחשבת לכיסוי דהיא מגוף הספר ובעיני עוד שני כיוויין. ומציין לדברי הט"ז (יו"ד סי' רע"א סק"ח) שכתב כל המיקל בקדושת ספרים הנדפסין עתיד ליתן את הדין, דדפוס הוי כמו כתיבה. (ועי' בזה לקמן בסמוך) ומסיים המ"ב שבתשובת חו"י (סי' קפ"ז) נוטה להקל בזה בשעת הדחק כשאין לו במה לכסות.

בית הכסא

בשו"ת רדב"ז (חלק ג סימן תקיג) נשאל האם מותר ליכנס לביה"כ כשיש בכיסו דברי תורה, והשיב שהוא עצמו עושה את זה, דלפעמים כשנותנים לו בשוק שאלה או ענין שיש בו תורה הוא מניח אותו בתוך המצנפת או בפאלדיקיר"א עד שיגיע הביתה לעיין בה, ובינתיים הוא נכנס לביה"כ"ס. וכ' שגדולה מזו הוא מתיר כי יש לו ספר קטן מאוד שיש בו רמזי תרי"ג מצות, ולעולם מונח אצלו בפאלדיקיר"א, והוא נכנס לביה"כ"ס כדי שיהיה מוכן לקרות בו בחוץ. וכתב שם שמקור ההיתר הוא ק"ו מתפילין שיש בהם קדושה גדולה ואפ"ה התיירו להכנס בהם לביה"כ"ס קבוע, וגוללן בבגדו ומניחן בידו, כיון דליכא למיחש לניצוצות.

שאר ספרים

ועי"ש שאין לחלק ולומר שתפילין א"א לו להניחם בחוץ ולכן מותר, משא"כ לענינינו, עי"ש שמוכח כדבריו. עוד כתב דאיכא מעליותא בס"ת ותפילין משאר חומשין, ובחומשין משאר כתבי הקדש, דאמרינן בית שיש בו ס"ת אסור לשמש מטתו עד שיוציאהו או עד שיניחנו בתוך כלי ויתן הכלי בכלי אחר שאינו מזומן לו, וכתבו התוספות דדוקא ס"ת ולא בשאר ספרים, אבל בחומשים שלנו צ"ע אם צריך להחמיר ומסתברא דא"צ להחמיר ע"כ, וכתב המרדכי וה"ה בחומשים שלנו, אבל שאר ספרים דיין בכסוי בעלמא ע"כ. ואין לך כסוי גדול מלהיות מונח בתוך הפאלדיקיר"א, הילכך מותר לשמש בהם מטתו ולהכנס בהם לביה"כ"ס.

עוד הוכיח ממ"ש הרמב"ם (פ"ו מהלכות יסודי התורה) וז"ל היה כתוב שם על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת, נודמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל ואם לא מצא גמי מסבב בבגדיו ולא יהדק. הרי לך בהדיא שאם היה השם מכוסה בבגדיו מותר להכנס לביה"כ"ס, דאלת"ה אם היה צריך לנקביו כיצד יעשה, למוחקו אי אפשר, ובלא יציאה לנקבים אי אפשר, הילכך מכסה אותו בבגדיו ושפיר דמי.

כתב אשורית

עוד טעם להקל כ' הרדב"ז, כיון שאינם כתובים בכתב אשורי אלא או בפרובינצאל"ל או מעאל"ק, [ועי' בספר ברכי יוסף (יורה דעה סימן רפב ס"ק ז) שפירוש פרובינצאל הוא מה שאנו קורין אותיות רש"י, ומעלא"ק הוא כתיבת חצי קולמוס שקורין מידי"א ליטר"א]. אין בו קדושה אף על פי שיש בהם עניינים של תורה. וכן דייק מהרמב"ם (פ' כ"ג מהלכות שבת) שכ' וז"ל מותר להציל כל כתבי קדש וכו' והוא שיהיו כתובים אשורית וכו', אבל אם היו כתובים בכל לשון או בכתב אחר אין מצילין אותן ואפילו היה שם עירוב, ובחול אסור לקרות בהם אלא מניחן במקום התורף והם מתאבדין מאליהן. משמע דס"ל ז"ל

שאינן קדושה בהם כיון שאסור לקרות בהם, ומכאן מודעא רבא לאותן שכותבין כ"ד בכתב פרובינצא"ל וקורין בו הפרשה. ויש להעיר, דלדבריו הרי אסור לקרות בהם, וזוהי הרי אנחנו מקילים, והוא עצמו קורא בהם. ועוד שכל הטעם לפי הרמב"ם שאין בהם קדושה הוא משום שלא קוראים בהם, א"כ עכשיו שקוראים יש בהם קדושה, וצ"ע.

ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק יא סימן ה) כתב שליסודו זה של הרדב"ז דכל שאינו כתב אשורית מותר, מצינו שסמך את ידו על זה הגאון בעל שואל ומשיב (מהדו"ג ח"א סי' שכ"ו), וכותב דהדין דין אמת ע"ש.

מסיק הרדב"ז, כלל דמלתא מותר להניח כתבים שיש בהם עניינים של תורה בתוך הפאלדיקיר"א או בתוך חיקו, ולא זו בלבד אפילו משניות או רמזים בקובץ קטן או סידור וכיוצא, ומותר להכנס בהם לביהכ"ס הואיל והם מכוסים. ולפי ההלכה אפילו כתובין אשורית, אבל למעשה בזמן שהם כתובין פרובינצא"ל או מעאל"ק.

ובשו"ת מהרש"ם (חלק ג סימן שנז) הביא דברי הרדב"ז וכו' שמזה מבואר דלא כהעט"ז ומחה"ש (סוסי' מ"ג) שכתבו דבדאפשר ליתן לחבירו אסור א"כ נותנה בכלי תוך כלי, ומדברי רדב"ז מבואר דמצד ההלכה שרי גם בכה"ג. אבל כ' דשוב מצא במלבושי יום טוב על הלבוש (סי' מ') שהביא בשם תשב"ץ דתפלות וכתבים שיש בהם שמות צריך ליתנם בתיק בתוך תיק כשצריך ליכנס לביהכ"ס.

אבל בצי"א (הנ"ל) העיר שלא יתכן לומר כן בדעת התשב"ץ, כי מצינו לו בתשובותיו (ח"ג סי' כ"ו) דס"ל בהדיא דלהכנס לביהכ"ס לא בעינן כלי בתוך כלי אלא סגי בכסוי כל דהו, ועל כן מסתבר לומר דט"ס של אות אחת נפל בדברי המלבושי יום טוב ובמקום תיבת תשב"ץ צ"ל תשב"ץ, דהיינו תשו"נ"ץ שמובא בא"ר הנ"ל. ושם באמת הרי כתוב ממש מלה במלה כפי שמובא במלבושי יום טוב.

דפוס

הזכרנו דברי המ"ב בשם הט"ז שאין להקל לענין כתבי הקודש המודפסים, אבל בשו"ת מהרש"ם (הנ"ל) הביא בשם הרוקח (סי' ר"פ) שכתב להדיא דדפוס אינו כתב, אלא דמ"מ בשבת אסור דלא גרע מקומ"ס וקנקנתום ואבק דרכים דפטור אבל אסור, והביא מע"ז (דף מ"ג) דבחקוקה עובר בלא תעשון. אבל כתב שאף שכל האחרונים לא ראו דברי הרוקח, מ"מ לענין בזיון של כניסה לביהכ"ס ותשמיש המטה י"ל דגם הרוקח מודה דאסור. והנה ז"ל ספר הרוקח (הלכות פסח סימן רפ) אף על גב דמשמע בפרק המביא גט תניינא "וכתב" ולא חקק, מה שנדחקות בדפוס אינה כתיבה, דווקא לגבי גט, אבל ביום טוב אסור לסמן בו וכו', משמע שמיירי בחקיקה, א"כ לכאורה אין להוכיח מכאן לענין דפוס, דשם הרי יש כתב, אע"פ שנעשה ע"י דפוס, וצ"ע.ג.

שוב מצאתי שכ"כ להדיא בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סימן צג) שכתבת גט כשר בדפוס, וישראל הבקי לשמה יעשנו בדפוס ויקבענו היטב על הספר בדיו ובכל דבר שהוא רושם אפי' לכתחלה, והעדים גם הם כל אחד רשאי לחתום שמו ע"י עצמו באופן זה ושפיר דמי. ואע"פ שיש מי שפסל אפי' בדיעבד ואמר שהנייר או הקלף הנכבש בחזקה בשעת ההדפסה כחקיקה דמי, אבל אין ממש בדברים הללו לא מסוגיית ההלכה ולא מעצמה של מלאכה, כי אפי' היו האותיות חקוקות בגופו של נייר ונקראות בו בלא דיו כה"ג הוי חק ירכות וכשר בגט, אבל הכא **בדפוסין שלנו עקר הכתיבה היא בדיו**, ואין האומנין כושפין את הקלף במכבש שלהם אלא כדי שתצוייר האות בדיו היטב ולא ישאר חלק ממנה בלתי מושחר כל צרכו.

להלכה

בשו"ע (או"ח מג, ז - ח) כתוב היה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה, או סמוך לחשיכה ... לא יכנס בהם גלולין בבגדו ... כיצד יעשה, חולצן ומניחן בכלי אם היה בו טפח ... ואוחז הכלי בידו ונכנס. בד"א בבית הכסא שבשדה, אבל בבית הכסא שבבית, לא יכניסם כלל, כיון שיכול להניחם במקום המשתמר. וכתב המגן אברהם (שם ס"ק יד) שלענין כתבי הקודש אם הם בכיס שרי להכניסן, כמ"ש ביו"ד (סי' רפ"ב ס"ח) וכ"מ מל' הרמב"ם (פ"י מהס"ת) שכתב וז"ל כל כתבי הקדש אסור לזרקן, הקמעים שיש בהן עניינים של כתבי הקדש אין נכנסין בהן לב"ה א"כ היה מחופין עור, לא יאחז אדם ס"ת בזרועו ויכנס בו לב"ה אף על פי שכרוך במטפחת וכו', משמע דכתבי הקדש שרי במטפחת כמו קמיע. אבל באליה רבה מביא מתשובות נ"צ, שתפילין וכתבים שיש בהם שמות צריך ליתן תיק בתוך תיק אם צריך לילך לבית הכסא, ונהגו לקנות כלים של עור. ומוסיף הא"ר שביו"ד (סימן רפ"ב סעיף י"ד) כתוב דקמיע מחופה בעור מותר, משמע שרצונו להקשות על תשובת נ"צ, א"כ אינו ברור כלל שפוסק כמותו.

אבל במשנה ברורה (שם ס"ק כה) כתב וז"ל ושאר ספרים וכתבים שיש בהן שמות אם הם בכיס שרי להכניסו, ויש אומרים דבעינן דוקא תיק בתוך תיק אם צריך ליכנס לבה"כ וכדלעיל לענין תפילין. ובשער הציון (ס"ק יח) מציין לדברי הא"ר, וצ"ע. ועיי"ש (ס"ק יז) שמציין שהגר"ז מחמיר וברדב"ז משמע להקל.

ביה"כ של פרסיים

איתא בגמ' (ברכות כו, א) אמר רבא הני בתי כסאי דפרסאי אף על גב דאית בהו צואה כסתומין דמו.

פרש"י בחפירה היו, ופיהם ברחוק מן הגומא והוא בשיפוע, והרעי מתגלגל ונופל לגומא. ובשו"ת אגרות משה (אבה"ע א, קיד) מסתפק בביה"כ דידן שיש להסתפק אולי יש להן דין בתי כסאות דפרסאי שבברכות (דף כ"ו). מן הסתם צדדי הספק הם, דגם אצלינו הצואה לא נשאר, אבל מאידך שם מיד היה מתגלגל. וכתב הגרמ"פ זצ"ל שלענין נטילת ידים לאכילה אין יכולין אף בבתי כסאות שלנו, אבל לתפלה כתב שאם אין מקום אחר יטול שם ידיו אבל לא ינגבם שם אלא מחוץ לביה"כ, דלתפלה הא סגי בדיעבד גם בשאר דברים שמנקין הידים ולא גרע זה מהם. ופשוט דעדיפא דעכ"פ נקיון דמיא הוי, ולא יצטרך להזר עלייהו לכו"ע אף להיש ספרים בתוס' ברכות דף ט"ו. אבל לכתחלה צריך לראות שאף לתפלה יהיה בביה"כ"נ מקום אחר לרחוץ הידים.

היוצא מדברינו שיש כמה וכמה צדדים להקל, א' אולי ביה"כ"ס שלנו יש לו דין של ביה"כ"ס של פרסיים. ב' שיטת הרדב"ז ודעימיה שדי בכסוי אחד כמו בקמעין. ג' שיטת הרדב"ז שיש להקל בכתב שאינו אשורית. ד' היכא דהוי בדפוס ולא כתוב, יש לצרף שיטת החו"י ומהרש"ם, שלא נחשב ככתב.

מטבעות של ארה"ב

יש להסתפק האם מותר ליכנס לביה"כ עם מטבעות או שטרות של ארצות הברית שכתוב עליהם שם השם בלשון לע"ז, (in g-d we trust).

שם בלשון לע"ז

פסק הש"ך (יו"ד קעט, יא), שמותר למחוק שם שכתוב בלשון לע"ז, כגון גא"ט בלשון אשכנז או בו"ג בלשון פולין ורוסיה וכיוצא בזה.

אבל בשו"ת התשב"ץ (א, ב) פסק ששמות הכתובים בלשון לע"ז אסור למוחקן ולאבדן מדרבנן. ועיי"ש שהביא דברי הרמב"ם (שבועות ב, ב) שהשמות שהם בשאר לשונות דינם ככינויין לענין שבועה.

אבל יש להעיר על דבריו ממה שפסק הרמב"ם (יסודי התורה ו, ה) ששאר הכינויין שמשבחין בהן את הקב"ה כגון חנון ורחום הגדול הגבור והנורא הנאמן קנא וחזק וכיוצא בהן, הרי הן כשאר כתבי הקדש ומותר למוחקן. וא"כ לפי הבנת התשב"ץ בדעת הרמב"ם לתלות דינים אלו זה בזה, לכאורה יהיה מותר לכתחילה למחוק שם שכתוב בלשון לע"ז.

אמנם יש לדון בעיקר מה שהניח התשב"ץ בדעת הרמב"ם ששם בלשון לע"ז הוי כמו כינוי. דהנה ז"ל הרמב"ם, אחד הנשבע או שהשביעו אחר בשם המיוחד, או באחד מן הכינוין כגון שנשבע במי ששמו חנון, ובמי ששמו רחום, ובמי ששמו ארך אפים, וכיוצא בהן בכל לשון הרי זו שבועה גמורה. דלולי דברי התשב"ץ היה אפשר לומר, שאין להוכיח מכאן ששם השם בלשון לע"ז דינו ככינויים, דאולי מיירי הרמב"ם דווקא בכינויים בלשון לע"ז, ובזה ס"ל להרמב"ם דדינם ככינויים גמורים, אבל שם השם גופיה בלשון לע"ז, אכתי אפשר שדינו כשם השם ממש.

והנה כבר הבאנו דברי הרמב"ם שכתב וז"ל, וכן אם היה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת, ומשמע שאין הבדל בין איסור מחיקה להאיסור לעמוד במקום מטונף. לפי"ז יעלה, שלדברי הש"ך ששם הכתוב בלשון לע"ז מותר למוחקן, אזי מותר ג"כ להכניס הכסף למבואות המטונפים. אבל לפי התשב"ץ דס"ל שיש עכ"פ איסור מדרבנן למוחקן, א"כ יש לדון שיהיה אסור להביאם למקום המטונף. אכן לפי מה שדייקנו ברמב"ם שכינויים מותר למוחקן, א"כ שם הכתוב בלשון לע"ז שלפי התשב"ץ דינו ככינויים, יהיה מותר להכניס הכסף שעליו רשום השם לבית הכסא.

שם שנכתב שלא לשם קדושה

ויש לצרף בזה עוד נידון, דהנה נחלקו הפוסקים מה הדין בשם שלא נכתב בקדושה האם יש לו קדושת השם. בהגהת הגרע"א (יו"ד רעו, ט) הביא דברי שו"ת מהרשד"ם (יו"ד קפו) וז"ל, כי הדבר ברור כשמש

שמה שאסרו למחות שם מן השמות, לא אמרו אלא כשנכתבו בכוונה לשם קדושה ממש, ולא אותיות או תיבות שיש בהם אותיות משם ולא נכתבו לכוונת קדושת השם, דאלת"ה כל מקום שיהיה כתוב המלה אל יהיה אסור, שהם אותיות המורים על שם א-ל והוא מן השמות שאינם נמחקים, וכן כל שתי אותיות מתיבה שיש בה יו"ד ה"א סמוכות זו לזו כמו יהודוך, יהיה אסור למחוק שהם אותיות י-ה שאינן נמחק וזה דבר שאין לו שחר. (ובדבריו מבואר להדיא, שלא רק לצורך הותר למחוק שם שלא נכתב לשם קדושת השם, אלא דליכא בזה איסור כל עיקר, משום שאין בו קדושה, ודלא כהש"ך יו"ד (רעו, יב) שלא התיר אלא לצורך).

ועי"ש עוד שדייק מלשון הרמב"ם (יסודי התורה ו, א) שכתב וז"ל, כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקב"ה לוקה מן התורה, מדקאמר שם מן השמות ולא אמר אותיות שם, משמע דדוקא כשנכתב לשם שם קדש, אבל כל שנכתב לכוונת אחרת אפילו שהם אותיות השם ממש נמחקים.

עוד הביא ראייה מהא דתולין הדל"ת היכא שכתב י-ה-ו-ה במקום יהודה, והשתא אם איתא שכל שכתב אותיות השם אף על פי שלא נתכוין לקדושת שם אסור למחוק דכשם דמי, א"כ איך היה יכול לכתוב דל"ת למעלה, והרי אותיות אלו לפני זה קדושות לשם השם, ועתה הוא עושה אותם חול, אלא ודאי כל שלא נכתב לשם קדש, האותיות מצד עצמן לבד אין להם קדושת שם עד שתאמר שאסור למוחקן.

וכ"כ להדיא בהגהות מיימוניות (שם) בשם הרא"ם, שאם כתב אותיות של שם ולא נתכוין לקדש בכתיבתן אין בהן קדושה, וראייתו, מהא דאיתא במסכת גיטין (כ, א), הרי שהיה צריך לכתוב את השם, ונתכוין (בטעות) לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת (ונמצא שכתב שם הוי"ה), מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי רבי יהודה, וחכמים אומרים אין השם מן המובהר. הרי ששם שלא נכתב לשמה אין בו קדושת השם, ולכן לפי ר"י יכול להעביר עליו את הקולמוס.

אבל לכאורה הנודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סי' קפא) חולק, דיעויין שם שדן במקרה שהיה שם השם חקוק באבן ורצו לצפות את השם בזהב, האם יש בציפוי זה משום מחיקת השם. ומצדד לאסור על פי דברי הנמוקי"י שכתב שאם נתן זהב על שם השם, פסל את השם, עי"ש באריכות. ושם מייירי שהגוי חקק באופן שאינו מכיר כלל לשון הקודש וכתב אשורית, אלא שרושמין לו והוא חוקק, ובכל זאת כתבו לדון בזה משום מחיקת השם.

א"כ בנ"ד יש לצרף השיטות הסוברות שאם נכתבו שלא לשם קדושה, אין בהם קדושת השם ומותר למוחקן, א"כ מותר גם ליכנס אתם לביה"כ.

בכיס

ואם אינו מוציאן מכיסו יש לצרף בזה שיטת הרדב"ז שמותר להכנס לבית הכסא עם "כתבים" המונחים בכיסו אפילו אינו כיס בתוך כיס, ושם מביא ראייה מקמיע שדי בכסוי עור אף שמיירי בשמות השם.

קול באשה ערוה

כתוב בשו"ע (או"ח עה, ג) יש ליהרר משמיעת קול זמר אשה בשעת קריאת שמע. וכ' הרמ"א ואפילו באשתו, אבל קול הרגיל בו אינו ערוה.

וכ' המשנ"ב (ס"ק יז) שמייירי אפילו בקול של פנויה. אבל שלא בשעת ק"ש שרי, אך שלא יכוין להנות מזה כדי שלא יבוא לידי הרהור וזמר. אשת איש וכן כל העריות לעולם אסור לשמוע, וכן פנויה שהיא נדה מכלל עריות היא. ובתולות דידן כולם בחזקת נדות הן משיגיע להן זמן וסת. וקול זמר פנויה נכרית היא ג"כ בכלל ערוה ואסור לשמוע, בין כהן ובין ישראל. ומ"מ אם הוא בדרך בין העכו"ם או בעיר והוא אנוס שא"א לו למחות כיון דלא מצינו דמקרי ערוה מדאורייתא מותר לקרות ולברך, דאל"כ כיון שאנו שרויין בין העכו"ם נתבטל מתורה ותפלה, וע"ז נאמר עת לעשות להשם הפרו תורתך, אך יתאמץ לבו לכוין להקדושה שהוא עוסק ולא יתן לבו לקול הזמר.

קול בנות קטנות

בשו"ת אגרות משה (או"ח א, כו) נשאל האם מחויבים למחות בבית ספר שהבנות שרות במקהילה וההורים מגיעים. והשואל כתב שא"א לו למחות שלא יבואו ההורים לשמוע בלא פרוד גדול ומחלוקת, לכן רוצה לדעת איך הוא עצם הדין בשמיעת קול זמר פנויה טהורה. הגרמ"פ השיב שבב"ש (אה"ע סי' כ"א סק"ד) מפורש שקול פנויה מותר שלא בשעת תפלה, וכן איתא במג"א (או"ח סי' ע"ה סק"ו) דרק זמר

של א"א לעולם אסור, ופשוט שכוונתו גם לכל ערוה וחייבי לאוין, דהא הביא מאה"ע (סי' כ"א) שמסיק שם שאלו הדברים אסורים גם בחייבי לאוין, וא"כ מה שמתירין בפנויה הוא דוקא כשאינה נדה, וכן איתא בפמ"ג במשבצות סוף סי' ע"ה שכתב שזמר בפנויה שלא בשעת ק"ש שרי ויראה פנויה נדה מכלל ערוה הויה עיין שם. ועיין בבאה"ט (אה"ע שם סק"ד) שהביא שהבאר שבע כתב בין בתולה בין אלמנה אסור, ולא שרי אלא קול אשתו שלא בשעת תפלה, וכוונתו משמע שהוא אף בבתולה טהורה כיון דמסיק דלא שרי אלא קול אשתו ופליג אב"ש, אבל לדינא רבו המתירין ובאו"ח לא הביא הבה"ט הא דפליג הבאר שבע, משמע דלא חשש לו לדינא מאחר שלא מצא עוד הסוברים כמותו, וכן במ"ב שם פסק שיותר בפנויה טהורה שלא בשעת ק"ש.

ועי"ש שדן מצד מה שכ' המ"ב שאסור לכוון להנאה, א"כ אולי יש לחוש שיהיו כאלה שיכוונו להנאה. על זה כ' שאף להמ"ב נראה דכיון שאין האיסור מצד זה עצמו דנהנה מפנויה טהורה, רק משום חשש שמא יבא לידי הרהור, אין זה אלא בפנויה גדולה שהיא טהורה, אבל בקטנות אין לחוש להרהור כי אין מצוי שיתאוהו אף מהפרוצים ואף נכרים לקטנות לתשמיש, וממילא אין שייך שיהרהר בעבירה ע"י שיסתכל בה או שישמע קולה אף כשיכוין ליהנות ממנה, כיון דאין בזה בקטנות שום קירוב לתאות תשמיש שיבא להרהר ע"י זה.

ומסיק הגרמ"פ למעשה כיון שהשואל כותב שא"א להחמיר יותר מכפי הדין כפי הראוי לאנשי מעשה, יש להתיר כשיהיו המזמרות קטנות לא יותר מבנות י"א שנה. וגדולות מבנות י"א אף כשידוע שעדיין לא ראו דם, אף שמדינא יש להקל מ"מ יש להחמיר כי מאחר שכבר יש בשנים אלו עתה שרואות דם אין לחלק ביניהם, ובלא צורך אין להתיר כלל כי בדברים כאלו המחמיר קדוש יאמר לו.

קול נכריות

לענין לשמוע לקול אשה נכרית כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאסור משום דקנאין פוגעין בו היכא שבעלה בפרהסיא, ובצינעה יש כרת מדברי קבלה, א"כ נחשבים כערוה. ויש סמך לדבריו מדברי המרדכי (פרק החולץ) ותר"ד (סי' ריט) שדנו לומר שמומר ומומרת נחשבים כערוה לענין פטור יבום, הואיל ודינם כגויים, וקנאין פוגעין בהם.

ובשו"ת אג"מ (או"ח ד, טו) כתב עוד טעם שאף בפנויות שלא ראו דם אסור לשמוע, מטעם שהיא ערוה. והוא פשוט דבכהן איכא לאו דזונה, דהלכה כרבא בתמורה (דף כ"ט) דזונה נכרית נמי היא בלאו לכהן ולוקה עליה, ואף כשלא נבעלה כלל דמה שאינה בת ישראל מחשיבה לזונה לא רק בגיורת אלא אף כשהיא נכרית להרמב"ם, עי"ש שמאריך.

קול אשה ברדיא

לענין קול אשה ברדיא, עי' בספר אוצר הפוסקים (סי' כא) שיש אומרים שאין דינה כערוה, אבל אם מכירה אסור דלא גרע מבגדי צבעונים. אבל בשו"ת חלקת יעקב (או"ח ל) כתב שאינו יודע שום היתר בזה, אף על גב דמבואר בסוטה (ח, א) אמר רבא גמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו רואות, זה דוקא לענין להרהר אחריה אח"כ, אבל כששומע את קולה והוא נהנה זה הוא האיסור והוי ערוה, כמבואר בברכות (כד, א) כי קולך ערב, ואף באין יודעה ומכירה, והרי ערוה בעששית אסור דשם הערוה היא הראיה ואסור אף שאינה ברשותו, ובשמיעה הערוה היא השמיעה שנהנה בזה גם כשאינו רואה אותה, כיון דעיקר בכאן היא השמיעה.

תמונות

בספר שיליהי דקייטא כתב בשם הגרשז"א זצ"ל, שתמונות ורדיא לא נחשב כערוה ממש, ולכן אינו אסור אלא מטעם חשש הרהור, וממילא מותר לומר בפניהם דבר שבקדושה בעצימת עינים.